

28. Sukoró [1890. május 8.]

felé. A magas parton, amfiteatrum szerű felvégből, néz le a falu, egyszerű házaival s magasra épített templomával a tóra, mely az itt lakó népnek, többnyire halászoknak, élelmét szolgáltatja dús halászatával, míg a hegyoldal, szőlőivel s gyümölcsös (főleg cseresznyés kerteivel járul hozzá a nép fentartásához. A domboldalra felkanyarodó után az öreg templom mellett álló paplakhoz vezetett, melynek pitvara előtt, kisdéd népe s presbyteriuma élén várt reánk – a szép tudományos képzettségű s szellemű, de betegessége miatt komor kedélyű, képzelete által nagyobbitott betegségét gyógyíthatatlannak vélő lelkész, Vajda János. A legszebb üdvözlő beszédek egyikét hallottam tőle, egész utamon. Elmondta az egyház s temploma küzdelmeit, veszedelmeit s Isten mindenkori segedelmét, ha azt óvni, tartani, romjaiból újra építeni, vagy helyette más helyen mást építeni kényszerítették hű népét. Aztán emlékeztetett az 1848-ki eseményekre, melyek közt e kis templomnak is jutott az a szerep, hogy színhelye legyen a forradalom egy nevezetes eseményének (melyet templomi beszédemben én sem hagytam említés nélkül: mikor Móga, Jellasich betörésekor, a császári parancscsal közelítő Jelasich-chal nem akart harcolni; gr Battyány Lajos minster elnök lejött, e templomban tartott hadi tanácsot, a vezéri kardját az úrasztalára letevő Móga tábornokkal azt újra felvétette s másnap megtámadván Jellasich seregét, azt Pákozdig visszanyomták s a Pákozdi csatában megverték).

Az üdvözlés s arra adott megfelelő válasz után, rövid időre a rideg (asszonytalan) papi lakba, s onnan csakhamar a templomba mentünk, melybe ez alatt már a nép be is gyülekezett.

Beszédem itt is, mint Velenczén, a helyhez, annak fekvéséhez s népe foglalkozásához volt alkalmazva. [93] A Genezáret tavában halászó két testvér párta, Péterre és Andrásra – Jánosra és Jakabra emlékeztettem, kiknek csak egy szót szólott az Úr: Kövessetek engem, – embereket fogtok halászni. Vajon ha most ide jőne, s így szólna a Velencei tóban halászókhöz: követnék-e őt, ily egyszóra. Aztán párhuzamot vontam, azok közt s ezek közt a halászok közt, az értelmiség és érzület, a kés engedelmesség s Jézus iránti hűség, a vallásosság s erkölcsiség tekintetében. A párhuzam némelyekben nem ütött ki a mai halászok hátrányára: jelesen abban, hogy ők, egyházuk fentartására, Krisztus igéje hirdetésére – folyvást áldoznak, munkájokkal keresményökkel, mint az apostolok – végre életökkel. De ezek a maiak s őseik is, áldoztak véres áldozatokkal is, mikor 1702-ben templomukat elvették, magokat szétszórták s később is anyi viszontagságot láttak. (Az elvett templom helyett csak 1787-ben építhettek mást, fenn a tetőn. Ez 1828-ban, pünkösd első napján leégvén, ismét harmadik helyen épült 1832-ben a mai templom). – S mindezt, ez a kis – alig hatodfélszáz lélekből – és csupa halász, szőlő mives és napszámos emberekből álló – gyülekezet, mind maga erején s még is becsülettel fentartotta. – Egy kevés dorgálás érte őket, gyermekeik hanyag iskoláztatása miatt. Végül maradt ama emlékezetes 1848-ki jelenet földidézése, melynek eleven színezetet adott, hogy épen azon a helyen álltam, ahol gr. Battyány, a kételkedő s habozó Móga által az úrasztalára letett kardot fölvetve s a tábornoknak vissza nyújtotta, hogy kösse föl a koronás király -, a haza-, és az alkotmány védelmére.

Az istentisztelet után, melyet itt is mint mindenütt, buzgó imával és áldással fejeztem be, az iskolába mentünk.

Ez jó karban levő épület, egyetlen, elég tágas, – kissé már avuló s gödrösödő deszka padozattal.

A tanító Pap János, rektor – régi módi ember, (Kit közelebről az a bánat ért, hogy fia, házasság miatt unitáriussá lett.) – A tanítványok száma 74 (30 f. 44 l.). Feleleteik elég értelmesek, bár nagy adag gépiességgel, de az azt eláruló szokott modorosságok [94] nélkül s ez is valami. Földrajzból jól felelnek. Számvetésben: fejben gyengék, táblán ügyesek (gépiesség). A biblia-történetet természetesen, értelmesen, a gépies betanulás látszata nélkül mondják el.

A presbyterek száma 12 és 1 gondnok, ki azonban mindig csak egy évre választatik s ritkaság, hogy újra választatását elfogadni hajlandó legyen, a mi már az egyháznak való szolgálatra, készség hiányára mutat. A jegyzői tisztet a rector teljesíti. Jegyző könyvi feljegyzések vannak már 1805 óta; rendes jkönyvvezetés 1852 óta. Az anyakönyvek 1728-ban kezdődnek.

Az egyháznak magának semmi fekvősége. A lelkésznek $\frac{3}{4}$ – a tanítónak $\frac{1}{4}$ telke (12 hold), azonkívül a legelőilletőség. A tan. és lelk. földek megművelésének váltsága – csak a föld adóra van kivéve 32 %-kal. Az egyházi adó, minden konfirmált lélek után, 25 kr lélek pénz, $\frac{2}{3}$ véka rozs, $\frac{2}{9}$ véka tavaszi és 3 kéve nád. – A tandíj $\frac{2}{3}$ véka tavaszi, és 25 kr csibeváltság. – A közalapra 37 fr 30 kr az évi járulék.

Van az egyháznak 1000 fr. tőkéje, mely az adomány-földek eladásából eredt s 8 % kamatra van (biztosíték mellett) kiadva. Rendeltetése: Kamataival annyira növi ki magát, hogy a közmunkaváltság fedezésére elegendő legyen.

Az épületek elég jó karban – s biztosítva is – vannak.

Az egyház összes állapotait – s 1817 óta történetét magában foglaló egyházrajzot itt is mint mindenütt – bár megemlítve nincs – átvettem, az EKerül. levéltárba leendő elhelyezés végett. S ezzel az egyházvizsgálatot befejezve, mivel ebéd után Pákozdon vártak, rövidesen megebédelve, csak hamar búcsút vettünk, jobb egészséggel, s megújuló életkedvvel biztatva komor kedélyű kollegánkat, megindultunk, azon az úton – melyen 1848-ban, a magyar sereg a Jellasitsét vissza nyomta, a hegyoldalban vivő úton – fillotera-púsztitás alatt veszni indult szőlők alatt, lábainknál a szép sík vizével [95] elterülő tó látásában gyönyörködve,